

Πίτερ Ακρόιντ «Πόε - μια σύντομη ζωή»

Ποίηση βαθιά, μυστηριακή και τέλεια σαν κρύσταλλο

► Η παρούσα εξαιρετική βιογραφία του Εντγκαρ Αλλαν Πόε, από το σπεσιαλίστα Πίτερ Ακρόιντ, αποτελεί μια ιδιαίτερα γοητευτική περιδιάβαση στο συναρπαστικό σύμπαν του συγγραφέα και ποιητή

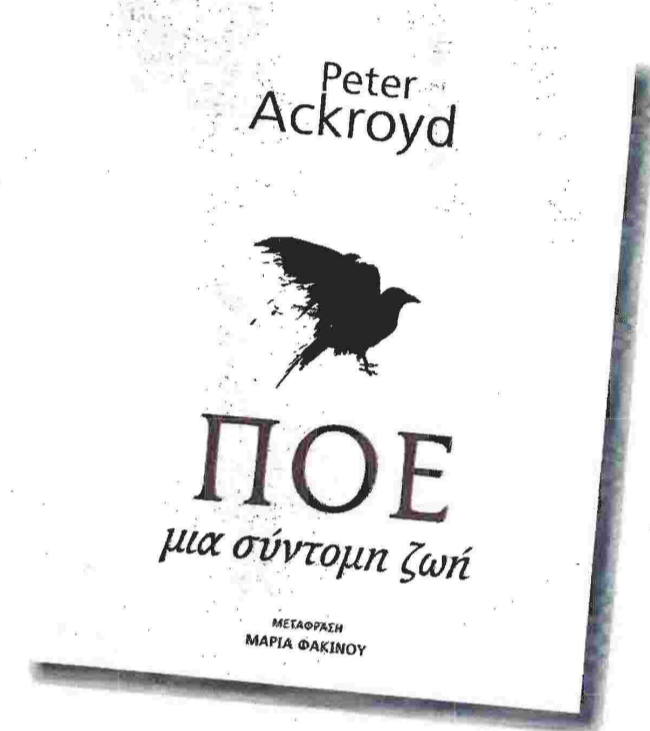
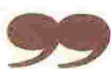
ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΑΪΛΑΚΗ

«**Η** ποίησή του είναι βαθιά και στιλπνή σαν όνειρο, μυστηριακή και τέλεια σαν κρύσταλλο» ισχυρίστηκε κάποτε ο Μποντλέρ, ενώ ο σερ Άρθουρ Κόναν Ντόιλ είχε αναρωτηθεί: «Πού ήταν το αστυνομικό μυθιστόρημα πριν του εμφυσήσει την πνοή της ζωής»; Και βέβαια, είναι ο πρίγκιπας της φαντασίας, ο περιπλανώμενος μοναχικός ταξιδευτής στα βασίλεια του εφιάλη και του θανάτου, ο παθιασμένος ποιητής του ζόφου και του λυκόφωτος, ο συγγραφέας του ακραίου, του υπερβολικού, του παράδοξου, του υπέρτατου, που ωθεί το καθετί πέρα από τα όριά του: Σε εκείνη τη σκοτεινή περιοχή όπου η λογική απέχει ελάχιστα από την παράνοια, με τις δυνατότητες του ανθρώπινου πνεύματος να αμφισβητούνται ευθέως.

Πρώτος, επίσης, εκείνος συνέλαβε τη σύνθεση του ποιήματος πάνω σε ένα αυστηρά δομημένο σχεδιασμό, ενώ η παράξενα ποιητική του υπόσταση δεν έπαψε να εμφανίζεται πολλαπλασιαστικά στον μονίμως αινιγματικό και μισοσκότεινο κόσμο των διηγημάτων του. Και ακόμη, εάν υπάρχει κάποιος που να κατέχει ομόθυμα μία περίοπτη θέση στη διαμόρφωση και εξέλιξη του διηγήματος -σε παγκόσμια κλίμακα- αυτός δεν είναι άλλος από τον Εντγκαρ Αλλαν Πόε (1809-1849), ο οποίος μέσα από ένα ευρύτατο φάσμα ιστοριών έφτασε σχεδόν την τελειότητα: διηγήματα φαντασίας, ορθολογισμού, αστυνομικής έρευνας, τρόμου, εγκλήματος και ψυχικής ανάλυσης. Μάλιστα, όσον αφορά στις αστυνομικές ιστορίες, υπήρξε -στην ουσία- ο επινοητής τους. Με τις «Δολοφονίες της οδού Μοργκ» ο Πόε καθιέρωσε τον αστυνομικό ντετέκτιβ που αναζητά λογικές λύσεις στην αμείλικτη γεωμετρία του εγκλήματος. Στο δε «Βαρέλι του Αμοντιλάδο», συνδυάζεται η ανατριχιαστική ιστορία εκδίκησης με την

Ο Πόε έμελλε να δώσει μερικές εξαιρετικές ιστορίες τρόμου και εσωτερικής διερεύνησης με στοιχεία αλληγορίας, όπως η περίφημη «Βερενίκη», η οποία πραγματεύεται το θέμα της πρόωρης ταφής και της επιστροφής των νεκρών.

ενδελική ψυχολογική μελέτη, ενώ από τα διηγήματα φαντασίας και βίας, το «Ουίλιαμ Ουίλσον» αποτελεί -δίκως άλλο- μία υποδειγματική σπουδή στο θέμα της διπλής προσωπικότητας. Στη «Λιγεία», πάλι, τα αντικρουόμενα χαρακτηριστικά των δύο ηρωίδων συμβολίζουν την εσωτερική σύγκρουση του ενός πρωταγωνιστή, με σκηνικό μία αριστοτεχνικά διαμορφωμένη επιβλητική γοηθική ατμόσφαιρα. Ο Πόε έμελλε να δώσει και μερικές εξαιρετικές ιστορίες τρόμου και εσωτερικής διερεύνησης με στοιχεία αλληγορίας, όπως η περίφημη «Βερενίκη», η οποία πραγματεύεται το θέμα της πρόωρης ταφής και της επιστροφής των νεκρών.

Η ΕΛΕΓΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΚΜΗΣ

Επίσης, η εντυπωσιακή -από κάθε άποψη- «Πτώση του οίκου των Ασερ» έρχεται να αποκρυσταλλώσει όλη τη θεματική του συγγραφέα: Ένα διήγημα ή αλλιώς μια αξεπέραστη ελεγεία της παρακμής, του αδιεξόδου και του θανάτου, ένας αιχμηρός στοχασμός πάνω στην αναζήτηση της αιώνιας ομορφιάς που περιστοιχίζεται, ωστόσο, από τα αδιέξοδα της θνητής υπόστασης. Άλλωστε, αυτό είναι το υπέρτατο όριο που ελκύει υπνωτιστικά αυτόν το μεγάλο συγγραφέα: ο θάνατος. Μία έμμονη ιδέα που αναδεικνύεται -με απaráμιλλη ευρηματικότητα- στις πιο ακραίες εκδοχές της: τη δολοφονία, τη μοίρα του φυσικού θανάτου, την ακαθόριστη απειλή ενός επικείμενου τελους, το φιλοσοφικό στοχασμό πάνω στον αναπόφευκτο αφανισμό. Όμως, αυτή η γοητεία του θανάτου, όπως διακέεται από όλο το έργο του Πόε, δεν οφείλεται σε κάποιο νοσηρό «πυρετό», αλλά αποτελεί μία άμεση συνέπεια της απόλυτα -και άνευ όρων- λογικής συνειδητοποίησης του αλλόκοτου, του αδιανόητου, του ασύλληπτου. Πρόκειται -με άλλα λόγια- για έναν συγγραφέα που εστιάζει στο φανταστικό μέσα από μία αυστηρή και αναπόδραστη λογική και όχι τάχα από την άρνησή της. Δημιουργός νέων μορ-

φών και επινοητικών εξερευνητής άγνωστων χώρων ξεδιπλώνει -εν τέλει- την ιστορία του σε βάθος και όχι σε έκταση, τοποθετώντας τα φαινομενικά δευτερεύοντα στοιχεία των θεμάτων στο επίκεντρο του αφηγηματικού ενδιαφέροντος. Όπως και να 'χει, η φήμη και η επιρροή του Πόε έμελλε να εξαπλωθεί μετά το θάνατό του -περίπου νομοτελειακά- τόσο στην Αμερική όσο και στην Ευρώπη, ασκώντας βαθιά επίδραση ιδίως στο γαλλικό συμβολισμό. Ο Κάρολος Μποντλέρ -που μετέφρασε σχεδόν το σύνολο του έργου του- συχνά αναφερόταν στον Πόε με απερίφραστο θαυμασμό. Εξάλλου, ήταν εκείνος που είδε πριν από οποιονδήποτε άλλο το μεγαλείο στο συμβολισμό, τη μυστικοπάθεια, την υπεραισθαντικότητα και την ασυνήθιστα υποβλητική ποιητική ιδιοσυγκρασία του Εντγκαρ Αλλαν Πόε.

Στην εποχή μας -δύο αιώνες από τη γέννησή του- ο Αμερικανός συγγραφέας θεωρείται πλέον αξεπέραστος στις περίτεχνες διανοητικές αναζητήσεις και στη δημιουργία ενός ζοφερού και παράξενου σκηνικού, καταφέρνοντας -κατά περίπτωση- να διευρύνει τα όρια της γοητικής νουβέλας, μέσα από μία ρομαντική, μάλλον πληγωμένη και ενίοτε πνιγνή εσωστρέφεια.

«Ο κόσμος θα είναι το θέατρό μου», είχε γράψει χαρακτηριστικά για να προσθέσει: «Πρέπει είτε να τον κατακτήσω ή να πεθάνω». Στην πραγματικότητα, μέχρι τον πρόωρο θάνατό του, σε ηλικία μόλις σαράντα ετών, κατάφερε να αποκτήσει ένα μέρος από τη φήμη που, περίτρανα, θα του αναλογούσε.

Όσο για την παρούσα εξαιρετική βιογραφία «Πόε - μια σύντομη ζωή» (εκδ. Πατάκι) από τον σπεσιαλίστα του είδους Πίτερ Ακρόιντ, αποτελεί μια ιδιαίτερα γοητευτική περιδιάβαση στο συναρπαστικό σύμπαν του συγγραφέα και ποιητή. Αλλά και μία πραγματικά ικανή εισαγωγή στον αινιγματικό και σκοτεινό κόσμο μιας ασυνήθιστης και ανεξάντλητης ιδιοφύιας που εξακολουθεί -πάνω απ' όλα- να συναρπάζει...